

Kalankasvatuksen olosuhdekatsaus 2015

Markus Kankainen, Unto Eskelinen, Jari Setälä, Jari Niukko, Kaija Saarni

Luonnonvarakeskus (Luke)
2016

Rahoitus

Kalankasvatuksen olosuhdekatsauksen laatiminen on osittain Rahoitettu Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) avustuksella. Katsaus tuottaa tietoa EMKR:n Suomen toimintaohjelman arviointia ja ennakointia varten.

Sisältö

Kalankasvatuksen olosuhdekatsaus 2015

(s 1) ➡

Rahoitus (s. 2) ➡

Sisältö (s. 3) ➡

Kalankasvatustuotanto (s. 4-8) ➡

Ruokakalaa kasvatettiin noin 15 miljoonaa kiloa
Pääosa tuotannosta edelleen kirjolohta
Kirjoloihen perkuut painottuvat marras-joulukuuhun
Siian kasvatusmäärät vähentyneet

Sääolosuhteet (s. 9-14) ➡

Lämpötilat hyvin poikkeukselliset
Vesi lämmintä syysmyöhäiseen
Lähes jäätön talvi merellä
Jääpäiviä vähän
Tuulinen vuosi

Kasvattajien näkemyksiä (s.15-18) ➡

Henkilökohtaiset haastattelut
Haastateltujen yritysten tuotantosuuntia
Hyvä kasvukausi, mutta matalat hinnat

Luonnonolosuhteiden vaikutus
kasvatukseen (s. 19-21) ➡

Merialueiden olosuhteet olivat hyvät
Sisävesien olosuhteet olivat erinomaiset

Taloudelliset tekijät (s. 22-23) ➡

Kirjoloihen ja kirjoloihen mädin hinnat laskivat

Yhteiskunnalliset tekijät (s. 24-25) ➡

Merialueen vanhoja lupia leikataan edelleen

Uhat ja mahdollisuudet (s. 26-27) ➡

Brändäämällä lisäarvoa kotimaiselle kirjolohelle

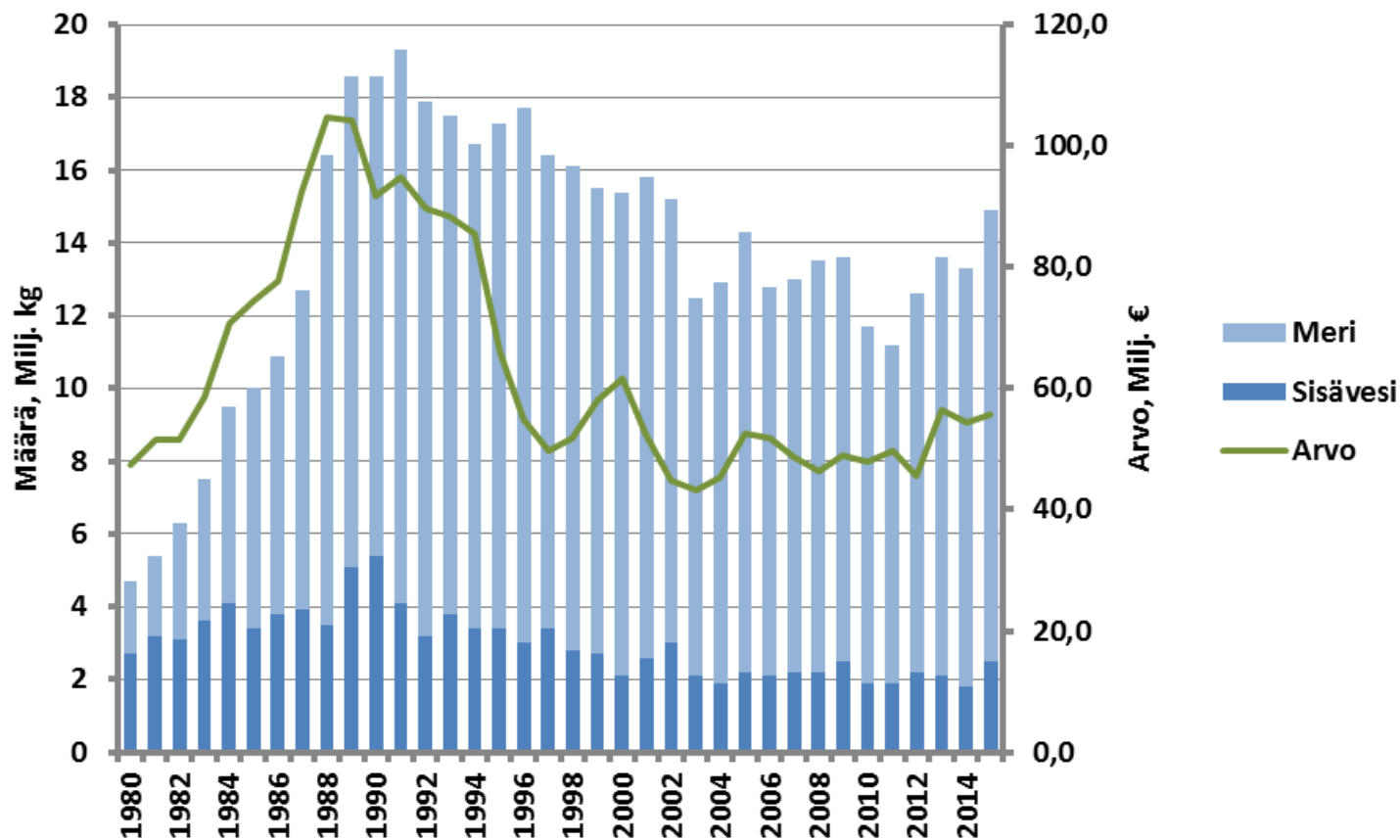
Lähteet (s. 28) ➡

Lisätietoa (s.29) ➡

Kalankasvatustuotanto

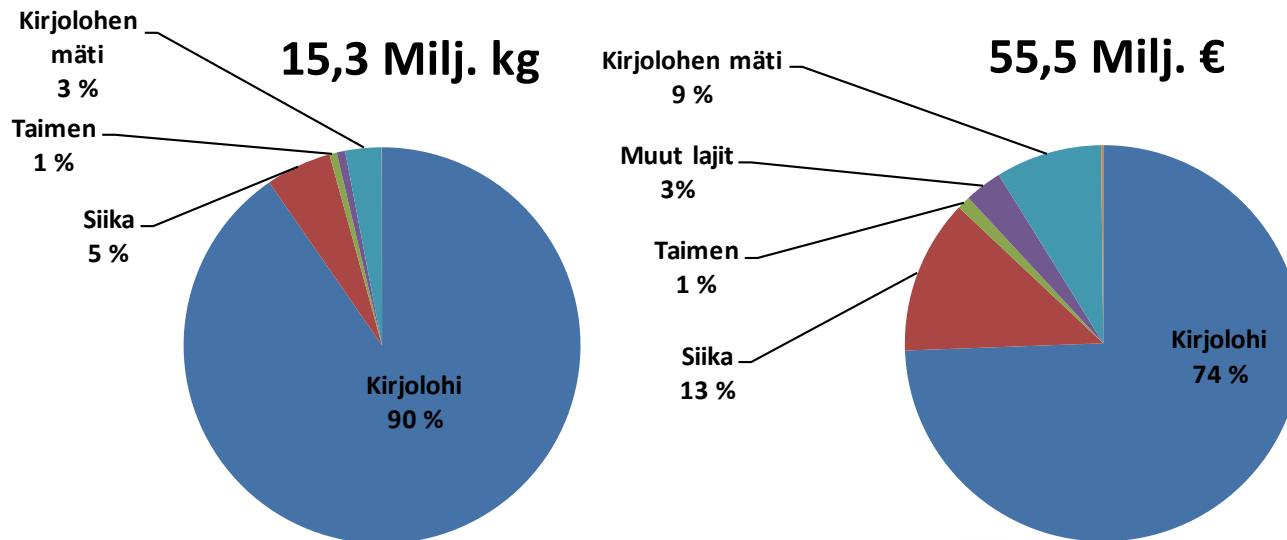
Ruokakalaa kasvatettiin noin 15 miljoonaa kiloa

Ruokakalatuotannon kehitys vuosina 1980-2015

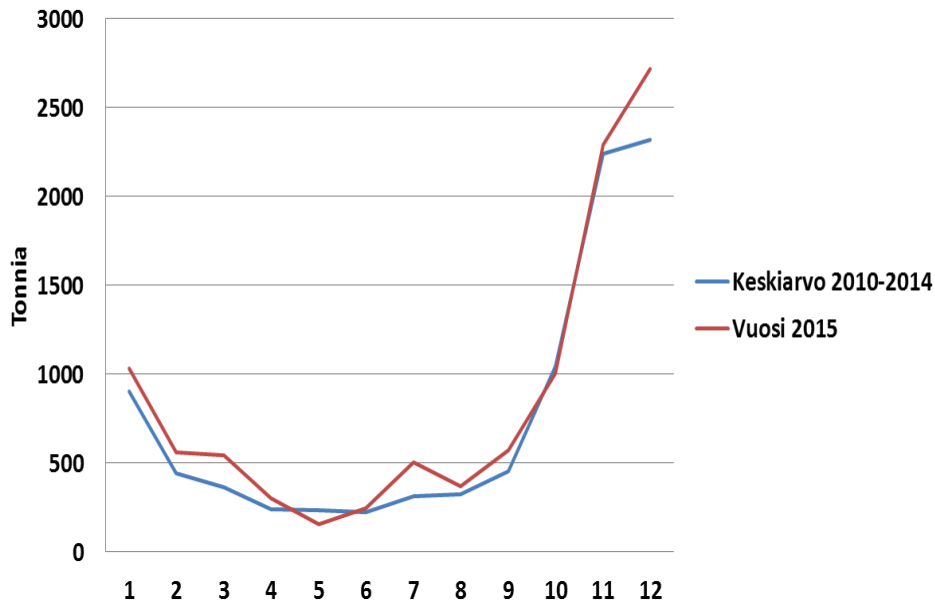
Pääosa tuotannosta edelleen kirjolohta

Ruokakalatuotannon määrä ja arvo päätuotteittain vuonna 2015

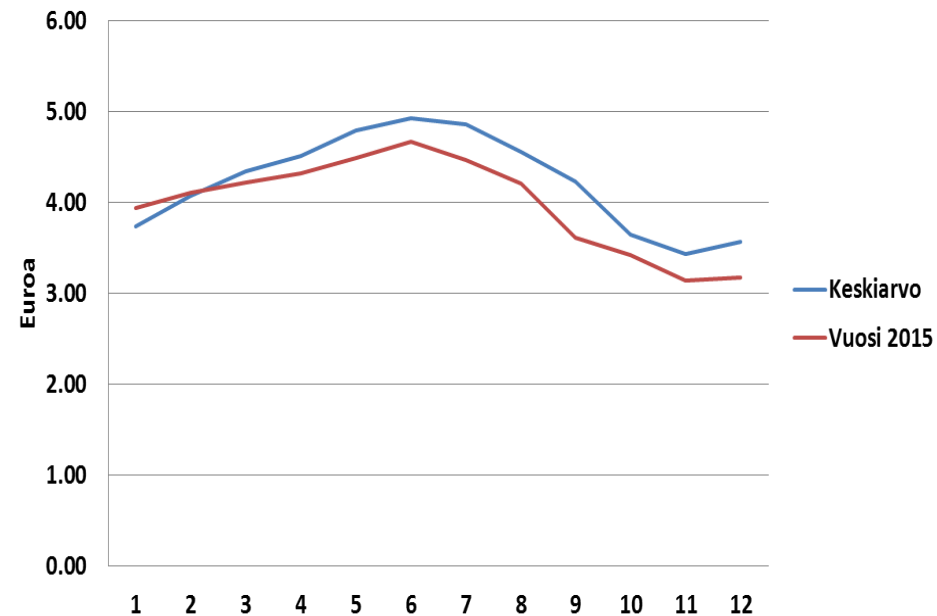

Kirjoloihen perkuut painottuvat marras-joulukuuhun

Kirjoloihen kuukausittaiset perkuumäärät

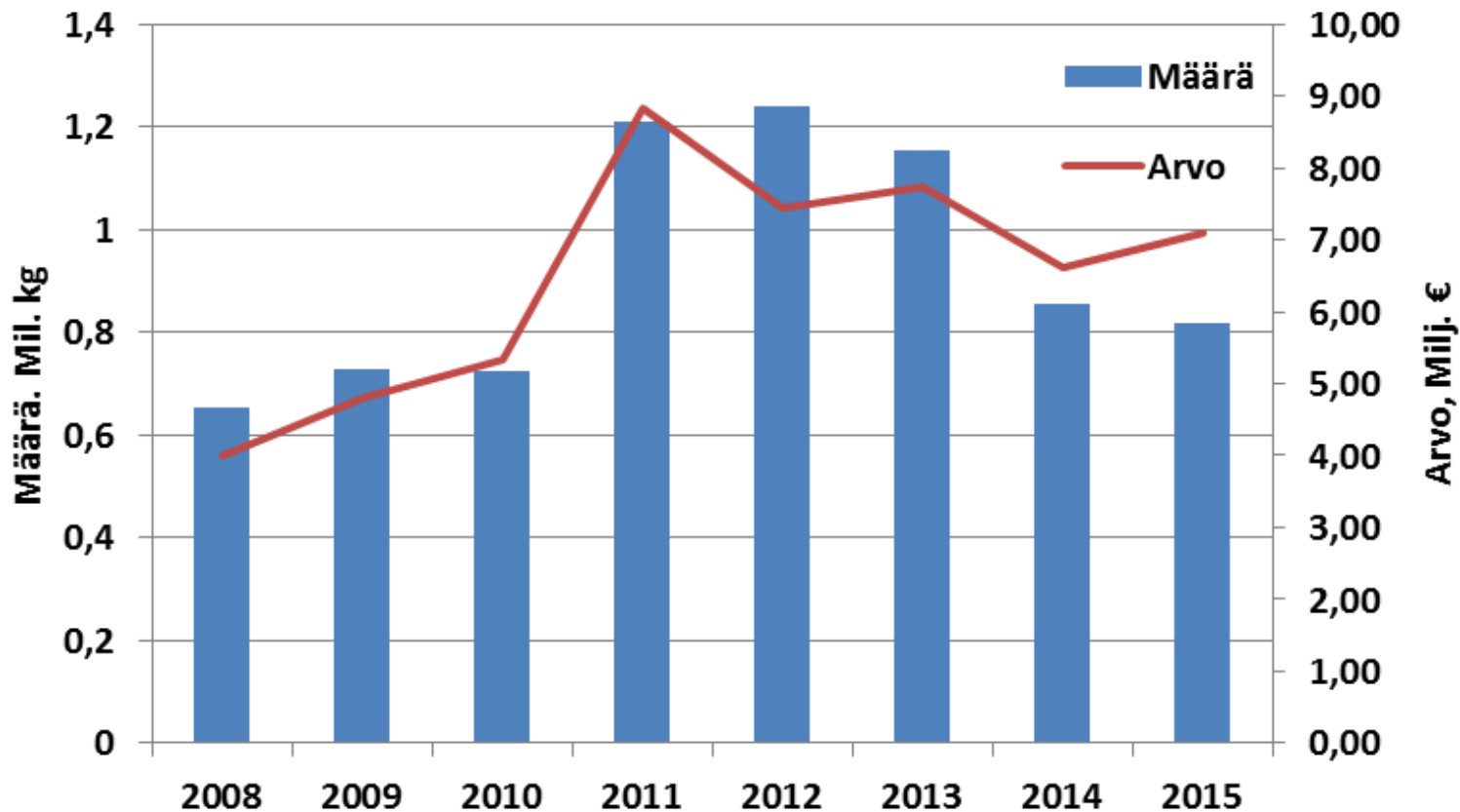

Kirjoloihen kuukausittaiset hinnat

- Kirjoloihen perkuut painottuvat vahvasti loppuvuoteen
- Kirjolohta perattiin normaalia enemmän
- Kirjoloihen tuottajahinta oli edellisvuosia matalampi, n. 3,6 €/kg

Siian kasvatusmäärät vähentyneet

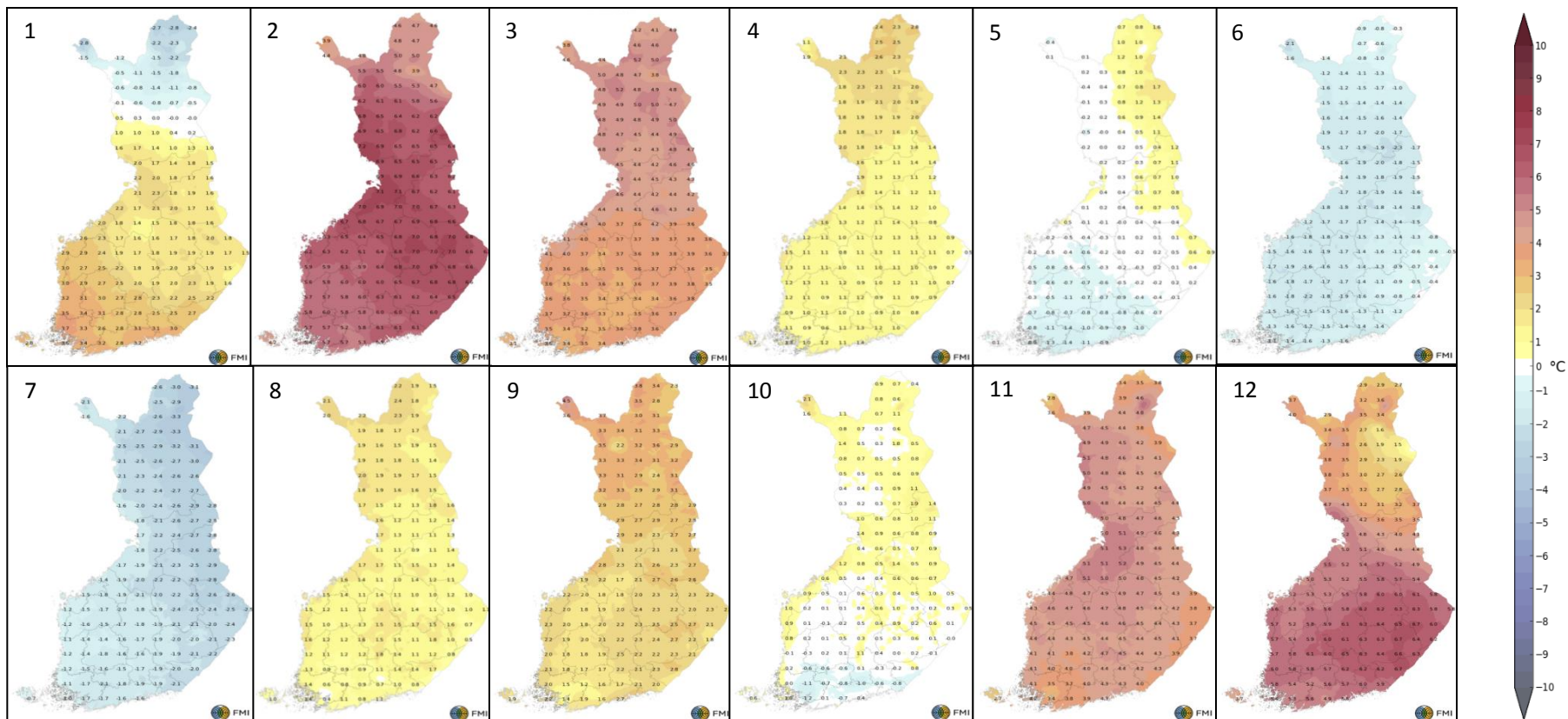
- Siian tuotanto vähentynyt
- Siian tuottajahinta nousi lähes euron (11%) vuodesta 2014
- Siian tuottajahinta n. 9,5 €/kg vuonna 2015

Sääolosuhteet

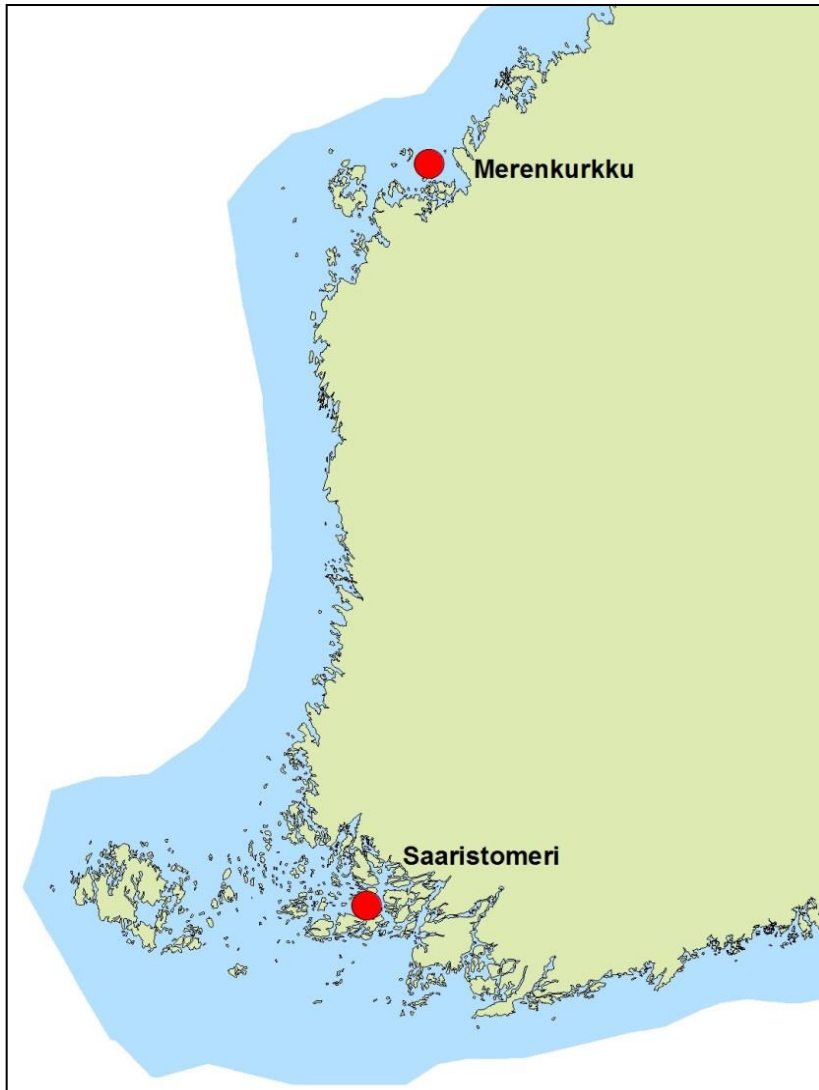
Lämpötilat hyvin poikkeukselliset

Vuoden 2015 keskilämpötilan poikkeama vertailukaudesta 1981-2010

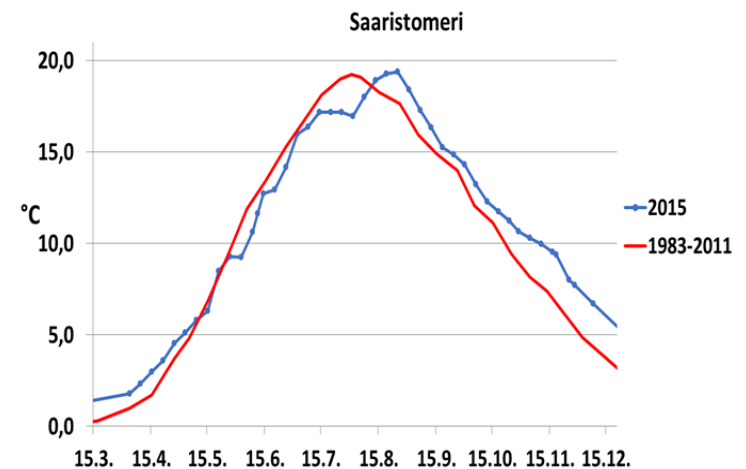
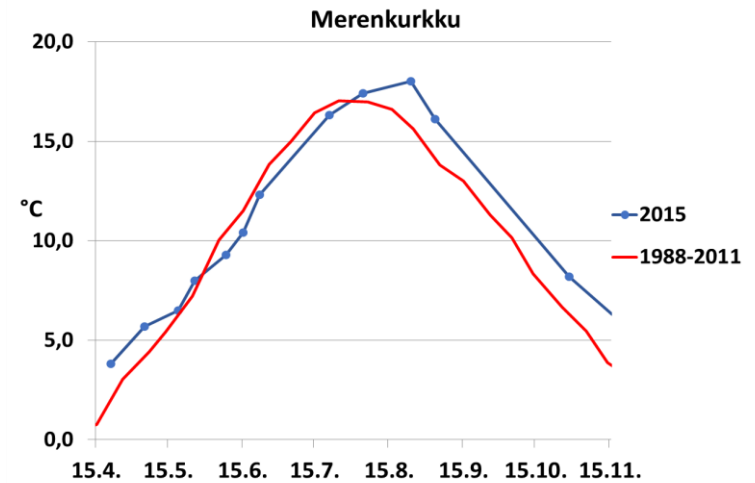

- Lämmin talvi ja kevät, kylmää pitkälle kesään ja syksyllä lämmintä vuoden loppuun asti
- Suomen vesiviljelylle merkitsee hyviä kasvuolosuhteita

Vesi lämmintä syysmyöhäiseen

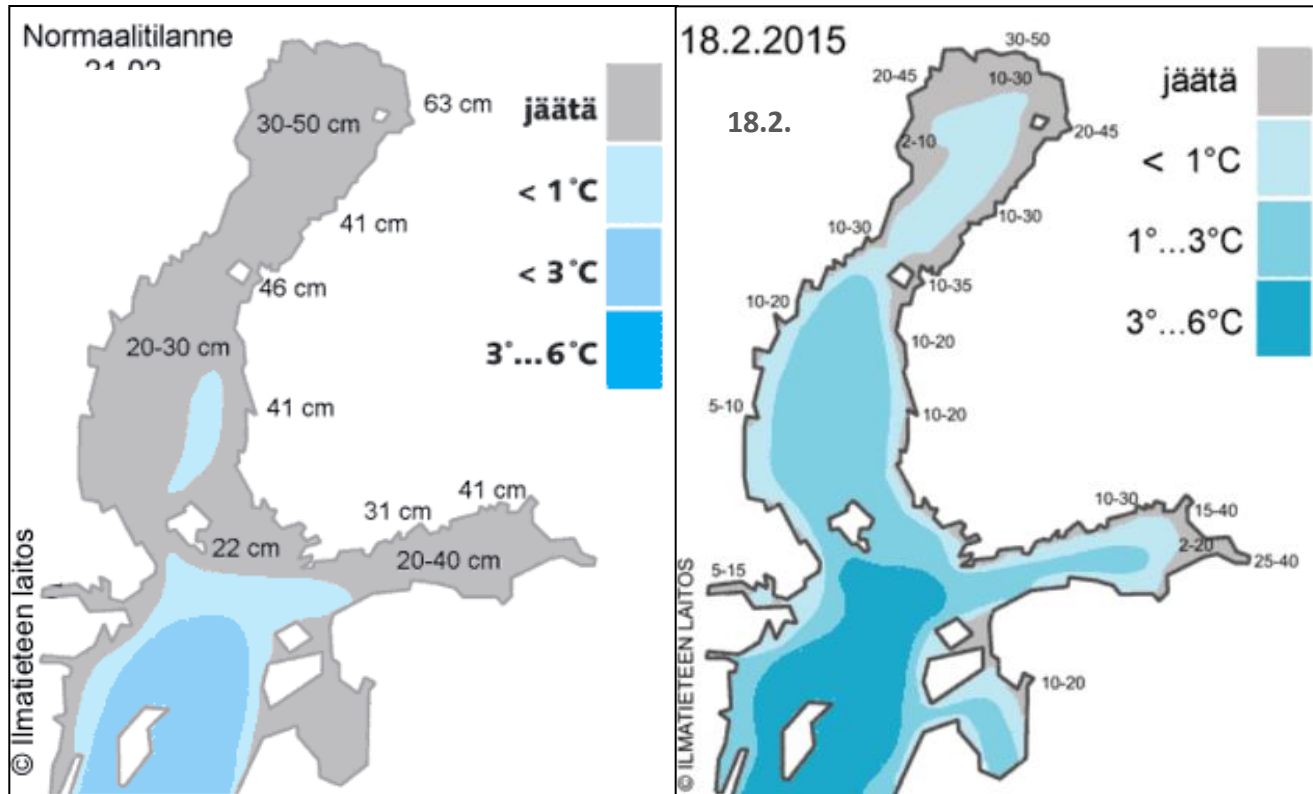
Pintaveden lämpötilat

Lähes jäätön talvi merellä

Keskimäärin 1965-86

2015

- Jäätöminä keväänä on enemmän aikaa asentaa tuotantovälineitä, ja se tuo joustavuutta poikasten siirroille.

Jääpäiviä vähän

Jääpäivät:
talvi 2014-2015 /
ka 1981-2010

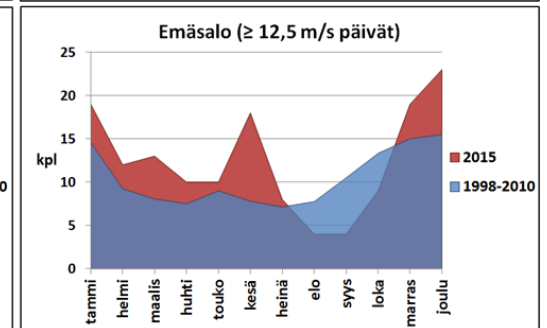
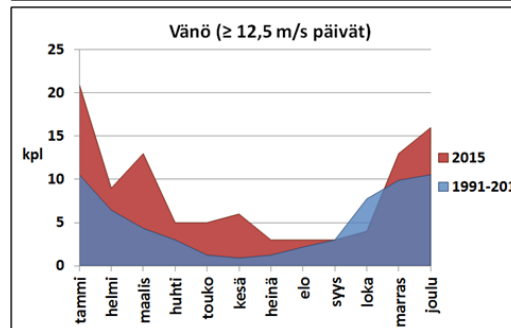
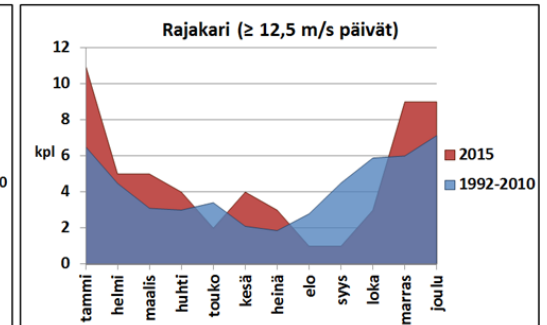
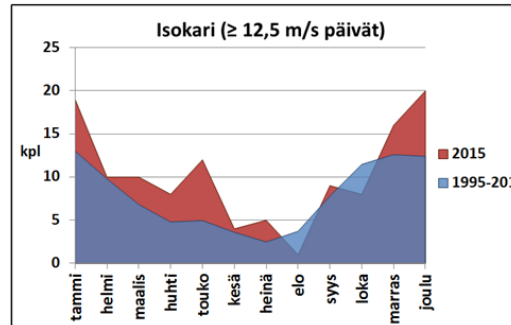
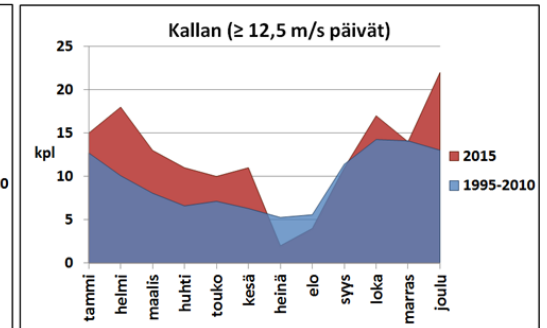
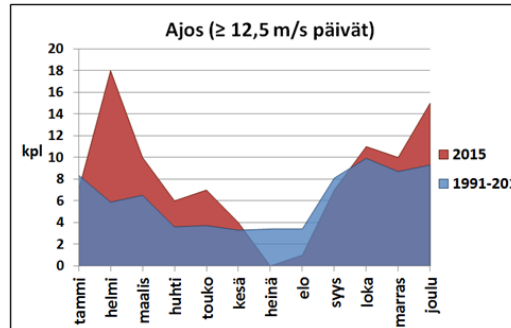
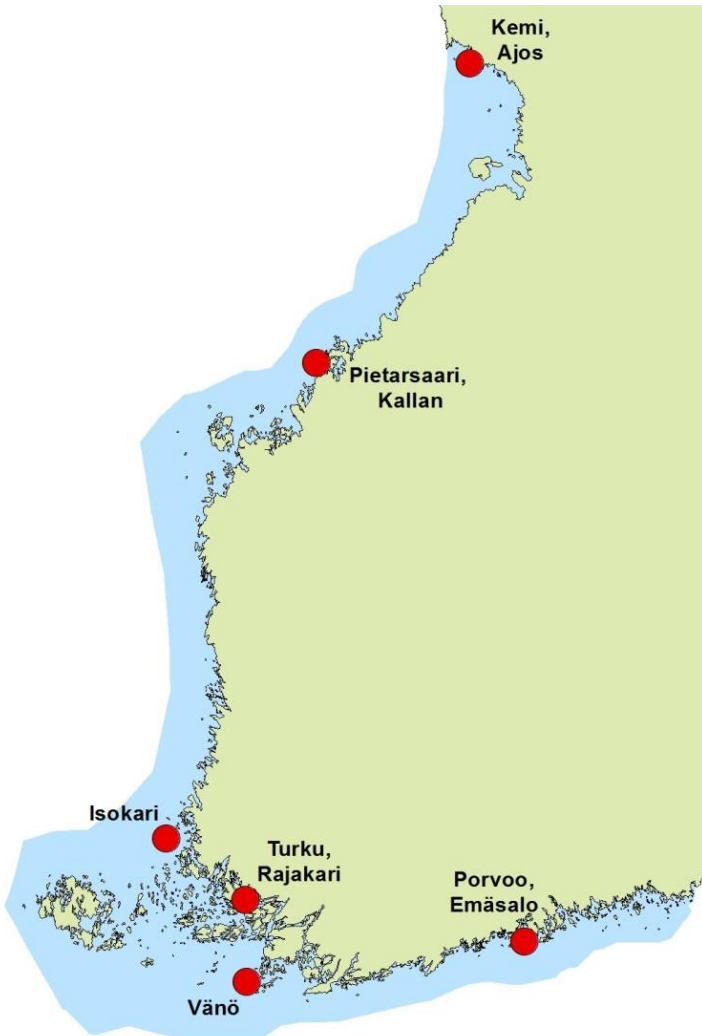
Jääpeitteen pysyvyys

	Pysyvä jääpeite tulee		Pysyvä jääpeite päättyy		Kaikkien jääpäivien ero 2014/2015 - ka 1981-2010
	1981-2010	2014/15	1981-2010	2014/15	
Ajos	24.11.	24.12.	2.5.	8.5.	-32
Saapaskari	27.11.	24.12.	15.4.	6.5.	-45
Hungerberg	16.12.	6.1.	24.2.	24.4.	-79
Nagelprick	13.12.	29.12.	1.4.	23.4.	-42
Mäntyluoto (satama)	26.12.	26.12.	20.3.	30.3.	-5
Kirsta	9.1.	-	-	2.4.	-86
Laupunen	17.1.	-	-	5.4.	-85
Tupavuori	10.1.	-	-	30.3.	-86
Gullkrona	25.1.	-	-	2.4.	-65
Bågaskär	21.1.	-	-	30.3.	-72
Tägtaren	10.1.	26.1.	11.2.	3.4.	-73
Kotka, sisäsatama	28.12.	8.1.	9.3.	7.4.	-24

Lounais-Suomen rannikko jäätön

Tuulinen vuosi

Tuulipäivien määrä

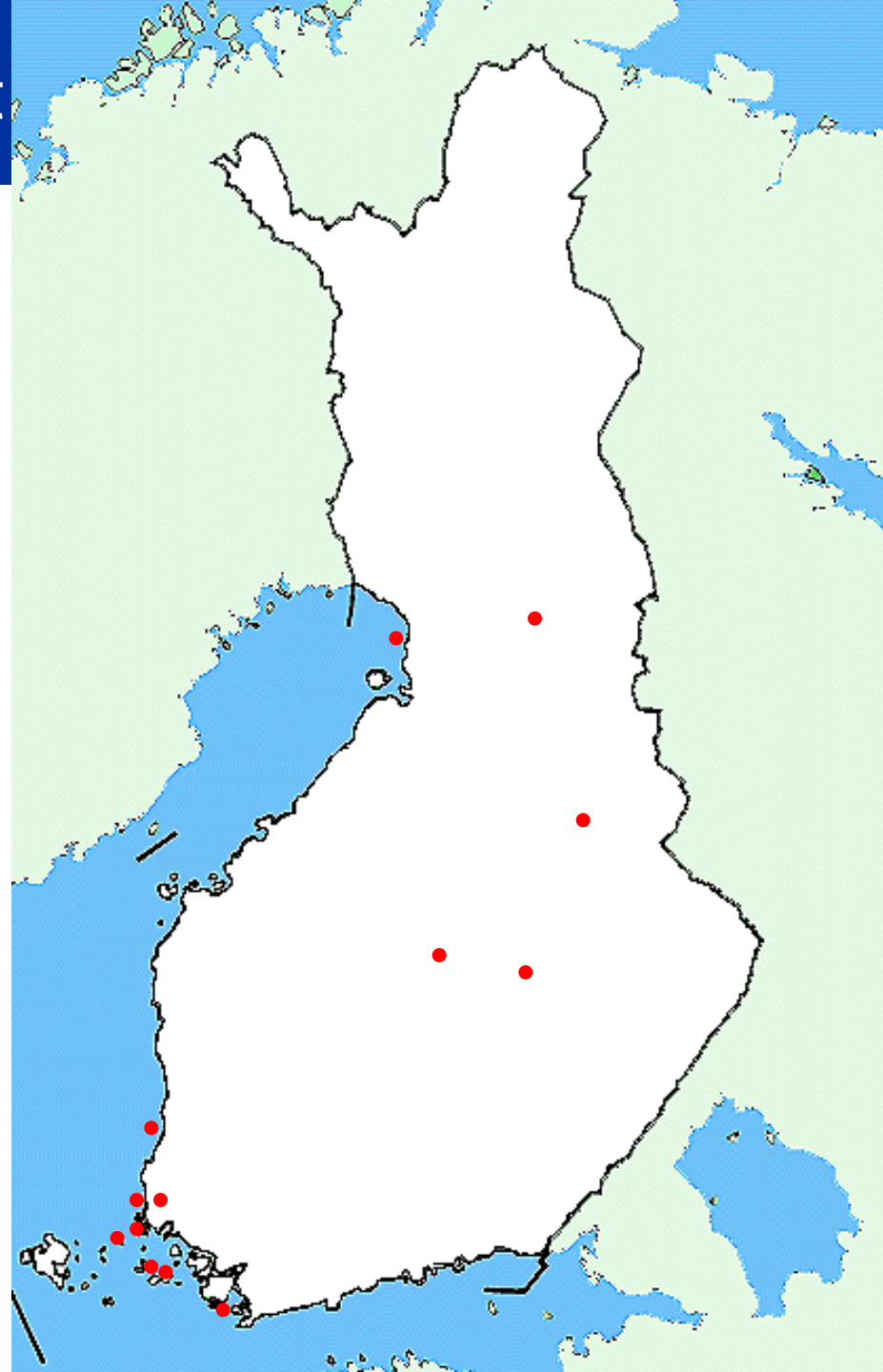
- Vaikka kovia tuulia oli normaalia enemmän se ei vaikuttanut kasvuun

Kasvattajien näkemyksiä

Henkilökohtaiset haastattelut

Kasvattajat

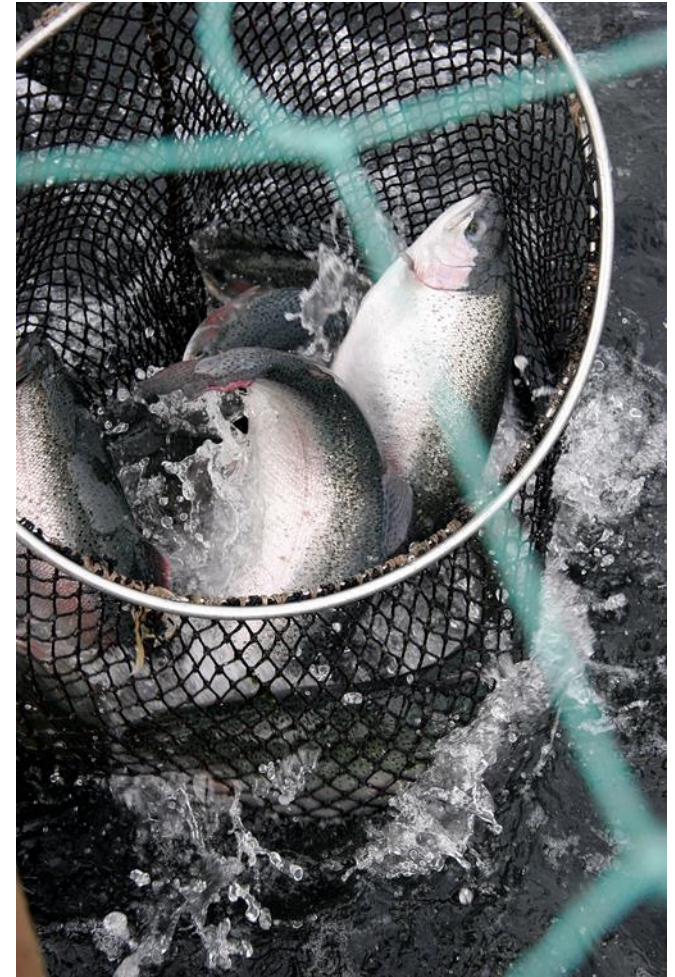
- Ab Salmonfarm Oy, Kemiönsaari
- Brändö Lax Ab, Brändö
- Haverön Lohi Oy, Parainen
- Heimon Kala Oy, Parainen
- Kainuun Lohi Oy, Sotkamo
- KalaValtanen Oy, Luvia
- Lännenpuolen Lohi Oy, Kustavi
- Mannerlohi Oy, Uusikaupunki
- Kalankasvatus Vääräniemi Oy, Taivalkoski
- Savon Taimen Oy, Rautalampi
- Sybimar Oy, Uusikaupunki
- Taimen yhtiöt, Jyväskylä
- Vatungin Kalatuote, Kuivaniemi

Haastateltujen yritysten tuotantosuuntia

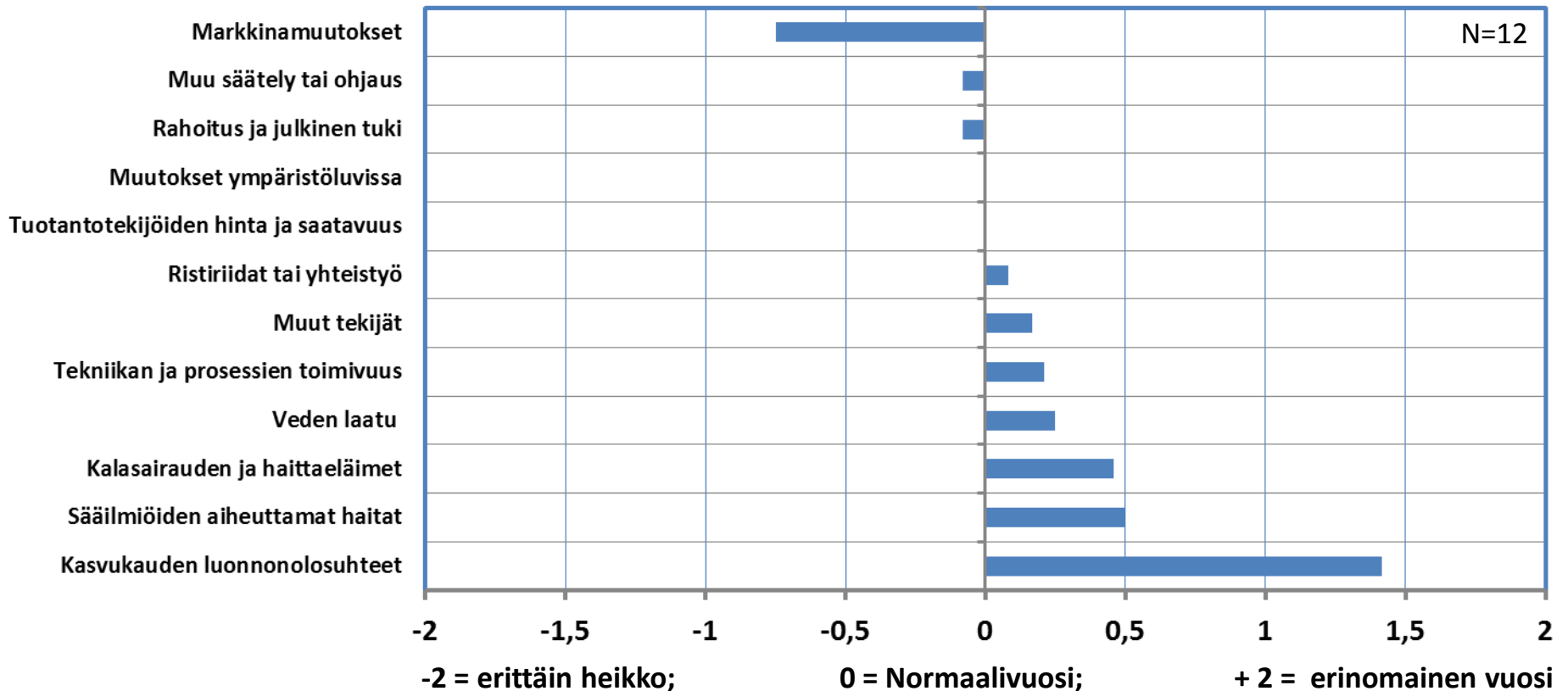
Kasvattajat

- Poikastuotanto 6
 - Ruokakalantuotanto 11
 - Merikasvatus 9
 - Sisävesikasvatus 5
 - Kiertovesikasvatus 3
-
- Suomen ruokakalan tuotantomäärästä > 80%

Hyvä kasvukausi, mutta matalat hinnat

Kasvattajien arvio vuoden 2015 taloudelliseen tulokseen vaikuttaneista tekijöistä

- Kasvukauden luonnonolosuhteet erinomaiset
- Kirjoloheen ja mädin hinta matala

Luonnonolosuhteiden vaikutus kasvatukseen

Merialueen olosuhteet olivat hyvät

Kasvattajat

- Merialueen kasvukausi oli pitkä, niin keväällä ja syys/talvella lämpötiloiltaan sopiva
- Ruokintaa ei pitänyt keskeyttää kuin sisäsaaristossa hetkeksi
- Miltei jäätön talvi helpotti kassien asennusta ja poikasten kuljetuksia
- Kasvukaudella oli yksittäisiä liian tuulisia päiviä, jolloin ei olisi päässyt ruokkimaan kaloja, mutta niillä ei vaikutusta kasvuun
- Kalaterveystila oli merellä hyvä
- Saukkojen, kalasääskien ja haikaroiden merkitys haittaeläiminä lisääntynyt merelläkin
- Hyljevahingot olivat verrattain pieniä
- **Hyvän kasvatusvuoden potentiaalia ja hyötyä ei voi ulosmitata, koska tuotantorajoitteet tulevat vastaan**
 - heikkona kasvukautena ei lupia saada hyödynnettyä täysimääräisesti, hyvänä kasvukautena kala pitää perata aikaisin pois, ettei lupa ylitä

Sisävesialueiden olosuhteet olivat erinomaiset

Kasvattajat

- **Sisävesien kasvukausi oli pitkä; niin keväällä kuin talvella ja lämpötiloiltaan sopiva**
- Keväällä poikasten kuljetus merelle voitiin aloittaa hyvissä ajoin
- Pohjoisessa vedet pysyivät jopa liian kylmiä, mikä rajoitti hieman kalan kasvua
- Vettä oli riittävästi kaikilla laitoksilla
- Ei hyhydeongelmia vedessä
- Tautitilanne oli normaalivuosia parempi
- Ei merkittäviä predaatio-ongelmia, vaikka saukot ja haikarat ongelmat ovat yleistyneet

Taloudelliset tekijät

Kirjoloheen ja kirjoloheen mädin hinta laski

Kasvattajat

- Perkuukokoisen kirjoloheen hinta syksyllä poikkeuksellisen alhaalla
- **Mädin hinta tipahti lähes kolmannekseen normaalista; Venäjän viennin ja rajakaupan tyrehtyminen samalla kun edellisenkin vuoden mätiä oli myymättä**
- Siian hinta oli hyvä
- **2016 keväälle ei riittänyt kotimaista kirjolohta**

- Poikastuotannossa normaalihintainen vuosi
- **Istukkailla oli hyvä kysyntä**

- Rehun, tai muidenkaan tuotannontekijöiden hinnoissa ei ollut merkittäviä muutoksia
- Paikoittain osaavan henkilöstön puute

- **Tuotantopaikkajärjestelyt sekä merialueen lupien leikkaukset ovat vähentäneet useiden yritysten liikevaihtoa**

Yhteiskunnalliset tekijät

Merialueen vanhoja lupia leikataan edelleen

Kasvattajat

- Lupia leikataan yhä eteläisellä merialueella
- **Sijainninhjaussuunnitelmaa on tulkittu väärin ja sen perusteella on pyydetty siirtämään vanhoja laitoksia sisäsaaristosta muille alueille (ei enää myönnetty lupia olemassa oleviin laitoksiin)**
- Sijainninhjaussuunnitelma mahdollistanut uusia ja suurempia lupia ulkomerellä
- Meriviljelyn tutkimusaseman alasajo ihmetyttää
- Huoli koulutuksesta ja toimialan uusiutumisesta, esimerkiksi aloittavista yrittäjistä
- Lisääntyvä sääntely, selvitykset ja raportointi aiheuttavat työtä ja kustannuksia
- Toimialan imago on parantunut
- **Kuormitusperusteiset luvat johtaisivat ympäristöinvestointeihin ja tuotannon kasvuun**

Uhat ja mahdollisuudet

Brändäämällä lisäarvoa kotimaiselle kirjolohelle

Kasvattajat

UHAT

- Lupia leikataan yhä moni paikoin, minkä vuoksi yrittäjät eivät uskalla investoida
- Kirjolohen hintakehitys

MAHDOLLISUUDET

- Mahdollisuus uusiin lupiin merialueella
- Kalan kysynnän kasvu kaikilla sektoreilla
- Brändääminen ja uudet myyntikanavat
- Toimialan parantunut imago
- Toimijoiden parantunut yhteistyö

- **Kuormitusperusteiset ympäristöluvut innostaisivat ympäristöinvestointeihin ja kasvattaisivat tuotantoa ja kannattavuutta**
 - Esimerkiksi sisävesilaitosten saneeraus ja merellä Itämerirehun käyttö

Lähteet

Luken tilastotietokannat

Kalatalouden tilastot: <http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/>

Ilmatieteen laitos

Tuulitilastot: <http://ilmatieteenlaitos.fi/tuulitilastot>

Ilman lämpötila ja sadanta: <http://ilmatieteenlaitos.fi/tilastoja-vuodesta-1961>

Ympäristö:

Vesien lämpötila/keskiarvo/ennuste –käyrät: http://wwwi2.ymparisto.fi/i2/kooste/jarvilampo_p.html
http://www.syke.fi/fi-FI/SYKE_Info/Viestintaaineistot/Vesitilannekatsaukset/tiedotelista?n=25994&d=0
<http://wwwi3.ymparisto.fi/i3/tilanne/fin/Lampotila/Lampotila.htm>

Muut lähteet:

Suomen kalankasvattajaliitto ry.

Rosti, Ari: lämpötila poikkeamakäyrä, (sadanta): http://rosti.fi/saa/?page_id=1100

Lisätietoa

Lisätietoa kalankasvatuksen olosuhdekatsauksesta antavat:

Tutkija: Markus Kankainen, markus.kankainen@luke.fi, puh: 029 532 7695

Erikoisasiantuntija: Unto Eskelinen, unto.eskelinen@luke.fi, puh: 029 532 7513

Tutkija: Jari Setälä, jari.setala@luke.fi, puh: 029 532 7682

Kalamarkkinoista lisätietoa:

http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/kalamarkkinakatsaus_2014.pdf